

УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ” - ШТИП
ПРАВЕН ФАКУЛТЕТ
GOCE DELCHEV UNIVERSITY IN SHTIP, FACULTY OF LAW
УНИВЕРСИТЕТ ИМ. ГОЦЕ ДЕЛЧЕВА, ЮРИДИЧЕСКИЙ ФАКУЛЬТЕТ

ДЕВЕТТА МЕЃУНАРОДНА
НАУЧНА КОНФЕРЕНЦИЈА
NINTH INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE
ДЕВЯТАЯ МЕЖДУНАРОДНАЯ НАУЧНАЯ КОНФЕРЕНЦИЯ

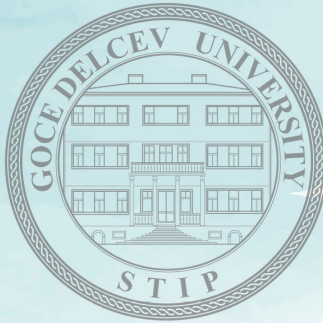
ОПШТЕСТВЕНИТЕ ПРОМЕНИ ВО ГЛОБАЛНИОТ СВЕТ SOCIAL CHANGES IN THE GLOBAL WORLD СОЦИАЛЬНЫЕ ИЗМЕНЕНИЯ В ГЛОБАЛЬНОМ МИРЕ

ЗБОРНИК НА ТРУДОВИ
PROCEEDINGS
СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ

ШТИП, 2022
SH TIP, 2022

УНИВЕРЗИТЕТ ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ - ШТИП
ПРАВЕН ФАКУЛТЕТ
Република Северна Македонија

ДЕВЕТТА МЕЃУНАРОДНА НАУЧНА КОНФЕРЕНЦИЈА
ОПШТЕСТВЕНИТЕ ПРОМЕНИ ВО
ГЛОБАЛНИОТ СВЕТ

ЗБОРНИК НА ТРУДОВИ

Штип, 2022

**GOCE DELCEV UNIVERSITY IN SH TIP
FACULTY OF LAW
Republic of North Macedonia**

NINTH INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE

SOCIAL CHANGES IN THE GLOBAL WORLD

PROCEEDINGS

Shtip, 2022

**УНИВЕРСИТЕТ ИМ. ГОЦЕ ДЕЛЧЕВА
ЮРИДИЧЕСКИЙ ФАКУЛЬТЕТ, ШТИП
Республика С.Македония**

**ДЕВЯТАЯ МЕЖДУНАРОДНАЯ НАУЧНАЯ КОНФЕРЕНЦИЯ
СОЦИАЛЬНЫЕ ИЗМЕНЕНИЯ В
ГЛОБАЛЬНОМ МИРЕ**

СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ

Штип, 2022

Ninth International Scientific Conference SOCIAL CHANGES IN THE GLOBAL WORLD
©2022 Copyright Goce Delchev University in Shtip, Republic of North Macedonia:
Adress: Goce Delchev University, Shtip, Faculty of Law,
Ul. Krste Misirkov bb, PO box 201,2000, Shtip, R.N. Macedonia
www.ugd.edu.mk

Печати / Print: 2-ри Август-Штип / 2-ri Avgust-Shtip

Уредници: Јорданка Галева, Милица Шутова, Наташа Донева, Ана Здравева

Технички уредник: Кире Зафиров

CIP - Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека “Св. Климент Охридски”,
Скопје

316.42:34(100)(062)
316.42:32(100)(062)

МЕЃУНАРОДНА конференција “Општествените промени во
глобалниот свет” (9
;
2022 ; Штип)
Деветта Меѓународна конференција “Општествените промени во
глобалниот свет” : зборник на трудови / [уредници Јорданка Галева ...
и др.] = Ninth International scientific conference “Social changes in
the global world” : proceedings / [editors Jordanka Galeva ... и др.]
= Девятая Международная научная конференция “Социальные
изменения в
глобальном мире” : сборник материалов / [редакторы Иорданка Галева
...
и др.]. - Штип : Универзитет “Гоце Делчев”, Економски факултет ; Stip
;
University “Goce Delchev”, Faculty of Law : Универзитет им. “Гоце
Делчева”, Юридическиот факултет, 2022. - 2 св.(372, 202) стр. : табели
;
30 см

Фусноти кон текстот. - Други уредници: Милица Шутова, Наташа
Донева,
Ана Здравева. - Библиографија кон трудовите

ISBN 978-608-244-905-0 (Том. 1)

а) Општествени промени -- Право -- Свет -- Собири б) Општествени
промени
-- Политика -- Свет -- Собири

COBISS.MK-ID 58040069

- All manuscripts were subject of double-blind peer review process.
- No responsibility can be accepted by the publisher or compilers for the accuracy of the information presented. The expressed opinions are of the authors and does not necessarily coincide with views of the Program Committee and the Organizational Committee of the conference
- The UDK numbers for each of the manuscripts are contained in the electronic version of the proceedings, available on: <http://js.ugd.edu.mk/index.php/scgw>

Организациски комитет / Organizational Committee/
Организационный комитет конференции

Jordanka Galeva PhD, Faculty of Law, Goce Delchev University, Shtip,
Republic of North Macedonia, jordanka.galeva@ugd.edu.mk

Milica Sutova PhD, Faculty of Law, Goce Delchev University, Shtip,
Republic of North Macedonia, milica.sutova@ugd.edu.mk

Natasa Doneva LL.M, Faculty of Law, Goce Delchev University, Shtip,
Republic of North Macedonia, natasa.doneva@ugd.edu.mk

Ana Zdraveva LL.M, Faculty of Law, Goce Delchev University, Shtip,
Republic of North Macedonia, ana.zdraveva@ugd.edu.mk

Програмски комитет / Program Committee /
Программный комитет конференции

1. Agim Nuhiu PhD, Faculty of Law, State University of Tetovo, Macedonia,
agim.nuhiu@unite.edu.mk
2. Alenka Verbole PhD, currently- OSCE Mission in Tirana, University of
Ljubljana, Slovenia, alenka.verbole@osce.org
3. Ana Nikodinovska Krstevska PhD, Faculty of Law, Goce Delcev University
in Shtip, Macedonia, ana.nikodinovska@ugd.edu.mk
4. Anastasia Bermúdez Torres PhD, Faculty of Law, Political Science and
Criminology, University of Liege, Belgium, abermudez@ulg.ac.be
5. Angel Ristov, Faculty of Law, St Cyril and Methodius University in
Skopje, angelristov@yahoo.com
6. Anđelija Tasić, Faculty of Law, PhD, University of Niš, andjelija@praf.ni.ac.rs
7. Andon Majhoshev PhD, Faculty of Law, Goce Delcev University in Shtip,
Macedonia, andon.majhosev@ugd.edu.mk
8. Aleksandra Gruevska Drakulevska, Faculty of Law, St Cyril and Methodius
University in Skopje, a.gruevskadrakulevski@pf.ukim.edu.mk
9. Biljana Puleska-Janushevaska, PhD, Faculty of Law, American University
of Europe, Skopje, biljana.puleska@fon.edu.mk
10. Borka Tushevaska PhD, Faculty of Law, Goce Delcev University in Shtip,
Macedonia, borka.tusevska@ugd.edu.mk

11. Darko Dimovski, PhD, University of Niš, darko.dimovski@yahoo.com
12. Darko Spasevski, PhD, Faculty of Law, St Cyril and Methodius University in Skopje, spasevski_d@yahoo.com
13. Elena Ivanovna Nosreva PhD, Faculty of Law, Voronezh State University, Russia, elena@nosyreva.vrn.ru
14. Gabriela Belova PhD, Faculty of Law, University “Neofit Rilski”, Blagoevgrad, Bulgaria, gbelova@hotmail.com
15. Gemma Andreone PhD, Institute for International Legal Studies of the Italian National Research Council (ISGI - CNR), Italy, gemma.andreone@gmail.com
16. Ice Ilijevski, PhD, Faculty of security – Skopje, University St. Kliment Ohridski – Bitola, iljevski@fb.uklo.edu.mk
17. Zorica Siljanovska, Faculty of Law, American University of Europe, Skopje, zoricasiljanovska@yahoo.com
18. Igor Kambovski PhD, Faculty of Law, Goce Delchev University in Shtip, Macedonia, igor.kambovski@ugd.edu.mk
19. Ivana Bajakić PhD, Department of Economic Sciences, Faculty of Law, Zagreb, Croatia, ivana.bajakic@pravo.hr
20. Jadranka Denkova PhD, Faculty of Law, Goce Delcev University in Shtip, Macedonia, jadranka.denkova@ugd.edu.mk
21. James C. Helfrich PhD, Global Scholars, Liberty University, Colorado, USA, jchelfrich@aol.com
22. Jasna Bacovska Nedic, Faculty of Law, St Cyril and Methodius University in Skopje, jasnab2002@yahoo.com
23. Jovan Ananiev PhD, Faculty of Law, University “Goce Delcev”- Shtip, Macedonia, jovan.ananiev@ugd.edu.mk
24. Jovan Zafirovski, PhD, Faculty of Law, St Cyril and Methodius University in Skopje, j.zafirovski@pf.ukim.edu.mk
25. Kristina Misheva PhD, Faculty of Law, Goce Delcev University in Shtip, Macedonia, kristina.miseva@ugd.edu.mk
26. Kristine Whitnoble PhD, Faculty of Law, Goce Delcev University in Shtip, Macedonia, kristine.whitnoble@ugd.edu.mk

27. Maciej Czerwinski PhD, Institute of Slavic Philology, Jagiellonian University, Krakow, Poland, maciej.czerwinski@uj.edu.pl
28. Marija Ampovska, PhD, Faculty of Law, Goce Delcev University in Shtip, Macedonia, marija.ampovska@ugd.edu.mk
29. Marija Ignjatovic PhD, Faculty of Law, University of Nis, Serbia, marija@prafak.prafak.ni.ac.rs
30. Migena Leskoviku Prof. Dr, University of Tirana, Albania, migena.leskoviku@gmail.com
31. Natalia Vladimirovna Butusova PhD, Faculty of Law, Voronezh State University, Russia, butusova@law.vsu.ru
32. Nikolai Baranov PhD, Baltic State Technical University Voenmeh, At. Petersburg State University, St. Petersburg, Russia, nicbar@mail.ru
33. Nives Mazur Kumrić PhD, Faculty of Law, Political Science and Criminology, University of Liège, Belgium, nives.mazurkumric@ulg.ac.be
34. Novak Krstić, PhD, Faculty of Law, University of Niš, novak@praf.ni.ac.rs
35. Olga Kosevaliska PhD, University “Goce Delcev”- Shtip, Faculty of Law, Macedonia, olga.kosevaliska@ugd.edu.mk
36. Ruzica Simic Banovic, PhD, Faculty of Law, University of Zagreb, Croatia, ruzica.simic@pravo.hr
37. Silviu G. Totelecan PhD, Cluj-Napoca Branch of Romanian Academy, SocioHuman Research Department of “G. Baritiu” History Institute, Romania, silviu.totelecan@g.ail.com
38. Slavejko Sasajkovski PhD, Institute for Sociological, Political and Legal Research, University “St. Cyril and Methodius”, Skopje, Macedonia, bilbilef@isppi.ukim.edu.mk
39. Strahinja Miljkovića PhD, Faculty of Law, Mitrovica, strahinja.miljkovic@pr.ac.rs
40. Strashko Stojanovski PhD, Faculty of Law, Goce Delcev University in Shtip, Macedonia, strasko.stojanovski@ugd.edu.mk
41. Suzana Dzamtoska Zdravkovska PhD, American University of Ras Al Khaimah, Ras Al Khaimah, UAE, suzana.zdravkovska@aurak.ac.ae

42. Tamara Djurdjic Milosevic, PhD, Faculty of Law, University of Kragujevac, tdjurdjic@jura.kg.ac.rs
43. Tamara Perisin, MJur (Oxon) PhD, Department of European Public Law - Jean Monnet, University of Zagreb - Faculty of Law, Croatia, tamara.perisin@pravo.hr
44. Tatyana Dronzina, PhD, Professor, Political Science Department, St. Kliment Ohridski University of Sofia, dronzina@gmail.com
45. Tunjica Petrašević PhD, Faculty of Law, University of Osijek, Croatia, tpetrase@pravos.hr
46. Viktoria Serzhanova, PhD, University of Rzeszow, Faculty of Law and Administration, viktoria@ur.edu.pl
47. Wouter Van Dooren PhD, Public Administration and Management, University of Antwerp, Belgium, wouter.vandooren@uantwerpen.be
48. Yuriy Nikolaevich Starilov PhD, Faculty of Law, Voronezh State University, Russia, juristar@vmail.ru
49. Zeynep Ece Unsal, PhD, Istanbul Gelisim University, Faculty of Economics Administrative and Social Sciences - Department of Political Science and International Relations, zeunsal@gelisim.edu.tr

TABLE OF CONTENTS

LAW

Ampovska Marija COMPENSATION OF DAMAGE IN CASE OF MEDICAL MALPRACTICE IN MACEDONIAN COURT PRACTICE AND IN COMPARATIVE LEGAL SYSTEMS	17
Bojadzievska Irena EFFECTS OF OPEN DATA IN MACEDONIA.....	37
Božić Vanda, Simovic Miodrag CRIMINAL OFFENSE OF HUMAN TRAFFICKING IN CROATIA AND SERBIA	53
Delev Jordan, Najdova Milena THE SIGNIFICANCE OF DISCLOSURE OF INFORMATIONS AND TRANSPARENCY OF JOINT STOCK COMPANIES IN CHANGED SOCIAL CIRCUMSTANCES	73
Dimovski Darko, Obradović Nikola, Milovanović Dragana MUSLIMS IN THE PRACTICE OF THE EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS THROUGH THE PRISM OF FREEDOM OF RELIGION IN EDUCATION	95
Gjorgjieva Dijana, Stoileva Zorica, Gjorgjioska Emilija ON THE NEED OF MOVING THE BOUNDARIES OF THE PRINCIPLE OF PROCESS ECONOMY IN CIVIL LITIGATION.....	113
El Dessouky Mohammed LEGAL CONSIDERATION ON TEXT MESSAGES SENT VIA SOCIAL MEDIA.....	129
Ilioski Risto CONDITIONS FOR VALIDITY OF DEPRIVATION FROM THE COMPULSORY PORTION AND CONSEQUENCES.....	139
Jovanovski Zoran THE ADMINISTRATIVE – LEGAL RELATIONS IN THE REPUBLIC OF NORTH MACEDONIA.....	149
Josifovic Ivica, Kambovski Igor THE PRELIMINARY RULING PROCEDURE OF THE COURT OF JUSTICE OF THE EUROPEAN UNION AND DIFFERENT VERSIONS OF MULTILINGUAL JURISPRUDENCE.....	165
Kadri Shahinovic Arlinda, Siljanovska Zorica NATIONAL MEASURES FOR GENDER EQUALITY AND ECONOMIC INDEPENDENCE OF WOMEN	181
Koevski Goran, Tushevska Gavrilovikj Borka, Spasevski Darko COMPARATIVE – LEGAL ASPECTS OF THE CONCEPT OF “FULL IMMUNITY OR THE REDUCTION OF THE FINE” IN COMPETITION LAW	191

Koshevaliska Olga, Maksimova Elena, Nikodinovska – Krstevska Ana VICTIMIZATION OF MIGRANTS AND REFUGEES IN THE REPUBLIC OF NORTH MACEDONIA IN CRIMINAL OFFENSES, WITH A SPECIAL EMPHASIS ON HUMAN TRAFFICKING AND SMUGGLING MIGRANT	211
Kostić Miomira ECOLOGY OF CRIME AND ECOLOGICAL EXPLANATIONS IN CRIMINOLOGY	235
Krnjaić Magdalena, Zdravković Uroš, THE SINGAPORE CONVENTION - A NEW MECHANISM FOR RESOLVING INTERNATIONAL TRADE DISPUTES	249
Krstić Novak, Djurdjić Tamara SOME DISPUTABLE ISSUES CONCERNING REVOCATION OF A CONTRACT ON ASSIGNMENT AND DISTRIBUTION OF PROPERTY FOR LIFE	265
Miljković D. Strahinja THE ISSUE OF WHETHER THE PROVISION OF NON-COMPETITION CLAUSE IN THE AGREEMENT INFRINGES THE FRANCHISEE'S RIGHT OF COMPETITION	287
Nastić Maja HUMAN RIGHTS AND BUSINESS-DOES IT EVEN MATTER?.....	299
Ristov Angel ACTUAL PROBLEMS CONNECTED WITH APARTMENT PROPERTY IN THE MACEDONIAN LAW.....	315
Russo Teresa APPLICATION (AND NON - APPLICATION) OF THE DUBLIN REGULATION: WHAT CONSEQUENCES FOR THE RIGHT OF MIGRANTS?	333
Tasić Anđelija SOCIAL NETWORKS AND PROVING: NEW DILEMMAS FOR A NEW AGE	349
Todorova Biljana THE RIGHT TO UNEMPLOYMENT INSURANCE IN THE REPUBLIC OF NORTH MACEDONIA.....	359
POLITICS	
Ambarkov Nikola THE ELECTORAL LIST IN THE ELECTORAL SYSTEMS OF THE COUNTRIES ESTABLISHED ON THE GROUND OF THE FORMER YUGOSLAVIA IN ONE COMPARATIVE PERSPECTIVE	389
Arnaudov Mitko THE ROLE OF SMALL STATES IN INTERNATIONAL RELATIONS AFTER THE BEGINNING OF UKRANIAN WAR IN 2022 – CASE STUDY OF NORTH MACEDONIA AND SERBIA.....	409
Baranov Nikolai CHANGING THE VECTOR OF PUBLIC DEVELOPMENT IN THE CONDITIONS OF A TURBULENT WORLD.....	421

Čorić Dragana ELECTRONIC DEMOCRACY AS SOLUTION IN “NEW NORMAL” (PANDEMIC) CIRCUMSTANCES	437
Galeva Jordanka THE UKRAINIAN QUESTION AND BALANCE OF POWER.....	451
Ricci Fiammetta HUMAN DEVELOPMENT AND PRINCIPLES OF SUSTAINABILITY THROUGH THE APPROACH TO THE CAPABILITIES OF AMARTYA SEN AND MARTHA NUSSBAUM	467
Stojanov Trajce AGAINST POLITICAL CORRECTNESS	483

SOCIETY

Markovikj Marijana, Serafimovska Eleonora, Stanojevska Bojana CITIZENS' PERCEPTION OF THE ADEQUACY OF THE INSTITUTIONS' ACTIVITIES IN TERMS OF MENTAL HEALTH PROTECTION REGARDING CLIMATE CHANGES	495
Sasajkovski Slavko, Micanovska Ljubica THE KEY CHALLENGES FOR MODERN CAPITALISTIC ECONOMY: ECONOMIC-SOCIOLOGICAL AND POLITICAL-ECONOMIC THEORIES	521

MEDIA AND COMMUNICATION

Galeva Jordanka, Koroveshovska Iskra, Majhoshev Andon PERCEPTION OF FREEDOM OF EXPRESSION OF MEDIA WORKERS IN THE NORTHERN AND SOUTHERN REGION OF THE REPUBLIC OF N.MACEDONIA.....	537
Serafimovska Eleonora, Markovikj Marijana, Koneska-Vasilevska Tea WAR, INVASION OR (MILITARY) INTERVENTION? – SOCIAL CONSTRUCTION OF THE REALITY OF THE RUSSIAN ATTACK ON UKRAINE IN THE MACEDONIAN LANGUAGE MEDIA	553

LAW

THE PRELIMINARY RULING PROCEDURE OF THE COURT OF JUSTICE OF THE EUROPEAN UNION AND DIFFERENT VERSIONS OF MULTILINGUAL JURISPRUDENCE

Ivica Josifovic

Full Professor, Faculty of Law, University of Goce Delcev – Stip

ivica.josifovik@ugd.edu.mk

Igor Kambovski

Full Professor, Faculty of Law, University of Goce Delcev – Stip

igor.kambovski@ugd.edu.mk

Abstract

The Court of Justice of the European Union (CJEU) is responsible for the judicial function and also is responsible for the implementation and interpretation of European Union law. In certain circumstances, it also appears as a creator of the law through its practice, creating general principles that are later translated into the EU law through the adoption of legislation by the institutions. With its decisions and judgments, the CJEU aims to achieve the same legal effects in each language version of its judgments and through them to ensure a uniform application and interpretation of the EU law. However, court rulings, which are binding on both the institutions and the member-states, are the result of collegial decisions made by lawyers-linguists in a language that is not normally their mother tongue. In addition, they are the result of various permutations related to the required legal translation vis-à-vis the Court's working language and the official languages of the EU.

The paper aims to present this issue and analyse the language policy of the CJEU, which is superficially regulated by Article 342 of the Treaty on the Functioning of the European Union, Article 22 of the Charter of Fundamental Rights, which provides for the protection of linguistic diversity, Council Regulation 1/1958, as well as Article 64 of the Statute of the Court. Multilingualism is a problem in terms of the authenticity of judgments and judgments of the Court, their meaning and correct interpretation, which creates challenges for the acceptance of the Court's case law in the member-states, which seems to be adequately addressed by the Court's translation policy.

Keywords: Court of Justice, language, procedure, linguists, translation

ПОСТАПКАТА ПО ПРЕТХОДНО ОДЛУЧУВАЊЕ ПРЕД СУДОТ НА ПРАВДАТА НА ЕВРОПСКАТА УНИЈА И РАЗЛИЧНИТЕ ВЕРЗИИ НА ПОВЕЌЕЈАЗНИЧНАТА СУДСКА ПРАКСА

Ивица Јосифовиќ

Редовен професор, Правен факултет, Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип

ivica.josifovik@ugd.edu.mk

Игор Камбовски

Редовен професор, Правен факултет, Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип

igor.kambovski@ugd.edu.mk

Апстракт

Судот на правдата на Европската Унија (СПЕУ) е одговорен за судската функција и задолжен за спроведување и толкување на правото на Европската Унија. Во одредени околности тој се појавува и како создавач на правото преку својата пракса, создавајќи општи принципи кои подоцна се преточуваат во Правото на ЕУ преку усвојување на легислативата од страна на институциите. Со своите одлуки и пресуди, СПЕУ има за цел да ги постигне истите правни ефекти во секоја јазична верзија на своите пресуди и преку нив да обезбеди единствена примена и толкување на Правото на ЕУ. Сепак, судските пресуди, кои се обврзувачки, како за институциите, така и за државите-членки, се резултат на колегијални одлуки подготвени од правници-лингвисти на јазик што вообичаено не им е мајчин јазик. Покрај тоа, тие се резултат и на различни пермутации поврзани со потребниот правен превод *vis-à-vis* работниот јазик на судот и официјалните јазици на ЕУ.

Трудот има за цел да ја претстави оваа проблематика и да ја анализира јазичната политика на СПЕУ кој е површно уредена преку член 342 од Договорот за функционирање на Европската Унија, член 22 од Повелбата за основните права, која предвидува заштита на јазичната различност, Регулативата на Советот 1/1958, како и член 64 од Статутот на Судот. Повеќејазичноста претставува проблем во поглед на автентичноста на пресудите и одлуките на Судот, нивното значење и правилно толкување со што создава предизвици за прифаќањето на судската пракса на судот во државите-членки, што се чини дека е соодветно решено со преведувачката политика на судот.

Клучни зборови: Суд на правда, јазик, постапка, лингвисти, превод

1. Вовед

СПЕУ, како носител на судската функција, е задолжен за спроведување и толкување на Правото на ЕУ. Во одредени околности тој се појавува и како создавач на правото преку својата пракса, создавајќи општи принципи кои подоцна се преточуваат во Правото на ЕУ преку усвојување на регулативи и директиви од страна на институциите. Во последните години, улогата на СПЕУ во изразувањето на правното значење на правилата на Правото на ЕУ привлече големено внимание, исто како и улогата на националните судови кои се одговорни за примена на судските одлуки на СПЕУ во согласност со правилното

толкување на Правото на ЕУ во постапката по претходно одлучување. Во оваа смисла, важноста на судската практика на СПЕУ оди многу подалеку од спорот во однос на тоа кои прашања се предмет на толкување.

Од друга страна, треба да се има предвид дека објектите на толкување на СПЕУ се повеќејазични правни правила на Правото на ЕУ. Поради оваа причина, повеќејазичноста, како употреба на повеќе еднакво автентични јазици во еден правен систем, создава нови предизвици за правните практики, особено законодавството и судските одлуки. Подготвувањето на нормативните акти на повеќе од еден јазик, нивното толкување од повеќејазичен суд и преводот на сопствената судска пракса на повеќе официјални јазици создава можност за анализа на основните прашања во однос на меѓусебното влијание меѓу правото и јазикот. Со цел да се почитува принципот на еднаква автентичност, сите јазични верзии се сметаат за автентични.

Пресудите и одлуките на СПЕУ се зависни од јазикот и преводот. Тие се составени главно на француски јазик како мајчин јазик на судот. Процесот што води до конечна пресуда е сложен и карактеризиран со врската меѓу изготвувањето и преведувањето, во повеќејазична и мултикултурна средина. Поконкретно, пресудите се базираат на толкувани и преведени документи. Имајќи предвид дека само текстовите на документите составени на јазикот на случајот треба да бидат автентични, конечната „автентична“ пресуда, која е обврзувачка, во најголемиот број на случаи е превод. На овој начин, СПЕУ има намера да произведе судска пракса која го постигнува истиот правен ефект во секоја јазична верзија и на тој начин да обезбеди единствена примена и толкување на правото на ЕУ.

Оттука и прашањето како повеќето јазични верзии на пресудите и одлуките на СПЕУ влијаат врз единствената примена и толкување на Правото на ЕУ? За да се одговори на ова прашање, треба да се утврди како се создава повеќејазичната судска практика на СПЕУ и влијанието на јазикот во таа судска практика, со крајна цел еднообразност на Правото на ЕУ. Тоа најдобро може да се забележи и разработи преку постапката по претходно одлучување, имајќи во предвид дека повеќето од 2/3 од случаите се однесуваат на пресуди токму во оваа постапка.

2. Правни основи за повеќејазичноста во СПЕУ

Правната основа на повеќејазичноста на ЕУ се наоѓа во член 342 од Договорот за функционирање на Европската Унија (ДФЕУ),¹ во член 22 од Повелбата за основните права,² која предвидува заштита на јазичната различност, и во Регулативата на Советот 1/58 од 1958 година со кој се определуваат јазиците што треба да ги користи Европската економска заедница.³ Општата цел на

¹ Consolidated versions of the Treaty on European Union and the Treaty on the Functioning of the European Union, OJ C 202, 07.06.2016.

² Charter of Fundamental Rights of the European Union, OJ C 325, 26.10.2012.

³ Council Regulation (EEC) No 1/58 determining the languages to be used by the European Economic Community, OJ P 017, 06.10.1958.

повеќејазичноста во ЕУ е да ја усогласи интеграцијата со суверената еднаквост на државите-членки, без оглед на степенот до кој се зборуваат нивните јазици. Смеслата на повеќејазичноста лежи во директниот ефект на правото на ЕУ, кое влијае не само на владите, туку и на физичките и правните лица и затоа треба да биде достапна на сите официјални јазици.

Член 7 од Регулативата 1/58 предвидува дека јазиците што ќе се користат во постапката пред Судот на правдата ќе бидат утврдени во неговиот деловник. Членот 64 од Статутот на СПЕУ го обврзува Советот да ги утврди јазичните аранжмани што се применуваат на Судот.⁴ Бидејќи тоа сè уште не е случај, треба да се применува режимот пропишан во Деловникот за работа на СПЕУ, односно членовите 36-42 од Деловникот.⁵ Она што е првенствено неопходно е да се направи разлика помеѓу јазикот на случајот и работниот јазик на СПЕУ.

Членот 36 од Деловникот за работа на СПЕУ го воведува изразот „јазик на предметот“ и предвидува дека тој може да биде кој било од 24 официјални јазици на ЕУ. Тоа значи дека сите усни и писмени поднесоци треба да бидат подготвени на тој јазик и доколку некој документ е поднесен на друг, да се обезбеди превод на јазикот на предметот. Понатаму, членот 37 од Деловникот утврдува дека секое дејствие има свое правило за одредување на јазикот на случајот и неговото определување во непосредните дејствија зависи од подносителот на барањето. Според член 37, став 1, ако обвинета е држава-членка, мора да се користи јазикот на таа држава. Според став 2, доколку СПЕУ постапува по жалба против одлука на Генералниот суд, јазикот на постапката е јазикот на оспорената одлука. Според став 3, во постапката по претходно одлучување, јазикот на предметот е јазикот на судот или трибуналот што го упатува прашањето. Откако ќе се утврди, јазикот на случајот мора да се користи, согласно членот 38, став 1 од Деловникот, во текот на целата постапка, како за време на писмените поднесоци и документи, така и за време на усната расправа и аргументи. Во согласност со членот 39, став 1, сите документи (преписка, извештаи или одлуки, итн.) се разменуваат помеѓу Секретарот и странките на јазикот на случајот. Крајно, според членот 40 од Деловникот, СПЕУ ги објавува своите пресуди на сите официјални јазици; сепак, според членот 41, став 2 од Деловникот, само текстовите и пресудата на Судот составени на јазикот на случајот се автентични.

И покрај тоа што е претставена како повеќејазична институција, сепак СПЕУ работи со користење на единствен работен јазик. За разлика од другите европски институции, кои работат претежно на англиски и француски јазик, СПЕУ за свој работен јазик го има францускиот јазик според кој ќе се спроведуваат советувањата. Се работи за воспоставена институционална пракса заснована на

⁴ Protocol No. 3 on the Statute of the Court of Justice of the European Union, Consolidated versions..., OJ C 202, 07.06.2016.

⁵ Court of Justice of the European Union, *Rules of Procedure of the Court of Justice*, OJ L 265, 29.09.2012.

традиција, а не за наметната правна обврска. Тоа значи дека тоа е јазикот што се користи во интерното работење во судот, како на пример, при разгледувањето и изготвувањето на прелиминарни извештаи, пресуди и наредби. Според член 38, став 8 од Деловникот на судот, Судиите и Генералните можат да користат службен јазик различен од јазикот на предметот додека го презентираат случајот или даваат мислења, но во такви околности Секретарот на СПЕУ е одговорен за обезбедување преводи на јазикот на предметот. Меѓутоа, членовите на судот ретко го користат овој прерогатив, за да не го зголемат обемот на работа на преведувачката служба и едноставно го користат францускиот јазик.

Приближно 95% од законските текстови усвоени во постапките на соодлучување меѓу Советот на министри и Европскиот парламент се изготвени, прегледани и ревидирани на англиски јазик. Од практични причини англискиот стана примарен јазик што се користи во секојдневната работа на институциите, освен СПЕУ, каде од истите причини доминира францускиот. Оваа внатрешна јазична практика на институциите понекогаш се критикува дека се спротивставува на принципите на ЕУ, предвидени во нејзиното примарно и секундарно право. Преводот на документите на други официјални јазици влијае на нивниот квалитет и предизвикува проблеми во толкувањето, што е илустрирано со бројни случаи изведени пред СПЕУ како резултат на различни верзии на законодавството. Всушност, поголемиот дел од автентичните верзии на пресудите на СПЕУ се исто така преводи, бидејќи тие се изготвени на француски јазик. Разликите делумно би можеле да се избегнат доколку текстовите се подготвуваат на сите официјални јазици истовремено, но таквото решение воопшто не би било практично.

СПЕУ ја зел предвид една од најважните функции на која било судска институција: комуникацијата. СПЕУ комуницира на два начина: внатрешно, обезбедувајќи јазична еднообразност, користејќи го францускиот јазик како јазик за разгледување и изработка; и, надворешно, преку почитување на принципот на повеќејазичност, со 24 службени јазици кои обезбедуваат дека неговата судска практика се шири низ државите-членки. Тоа значи дека преводот е од најголема важност.

3. Повеќејазичните аспекти на Судот на правдата

Повеќејазичното право, со карактеристиката дека неговите текстови постојат во различни подеднакво автентични јазични верзии, создава нови предизвици за правно толкување. Во случај на различни автентични јазични верзии, разликите во нијансите на значењето се неизбежни – преводите се само приближување и зачувувањето на значењето може да не е ни цел на преводот. Понатаму, повеќејазичното право на ЕУ од самиот почеток е изготвено на нејасен начин, изразувајќи принципи и цели, наместо детално да пропишува конкретни начини на дејствување. Понатаму, изготвувањето на правните акти

на ЕУ вклучува актери од различни институции на ЕУ, кои доаѓаат од различно културно потекло и обично работат на јазик туѓ за нив, покажувајќи поголема грижа за постигнување компромис за текстот наместо да се стреми кон јасност и прецизност.

Што се однесува до судската пракса на СПЕУ, таа е резултат на интелектуална и човечка работа. Крајниот производ на работата на СПЕУ е резултат на континуиран процес на различни правни системи, култури, традиции и јазици. Денес, со 27 судии и 11 генерални адвокати, членовите на судот доаѓаат од различни правни традиции и култури, покривајќи голем број правни системи. Покрај тоа, при извршувањето на своите должности, членовите на судот располагаат со различни оддели, како што е преведувачката служба. Покрај тоа, на судиите и генералните адвокати им помагаат три или четири асистенти. Сите тие, исто така, носат на судот разновидна културна, јазична и правна позадина.

За да ги прифати сите овие разлики, СПЕУ ги приспособи своите методи на работа. На пример, важноста на писмената постапка е одраз на потребите на судот, како орган што работи во јазично сложена надлежност, бидејќи може да се тврди дека е полесно да се разбере правен аргумент ако имаат можност да го проучат во пишан документ, наместо усно на сослушување, често преку истовремено толкување. Таквата разновидност подразбира проблеми со перцепцијата: она што е очигледно за францускиот адвокат, честопати не е очигледно за англискиот адвокат, и обратно? Ова е проблем што може да се избегне со комуникација на единствен работен јазик.

Во овој поглед, оние кои го говорат францускиот јазик имаат предност, бидејќи овој јазик е работен јазик на судот од 1952 година, со што ги става во понеповолна положба другите судии кои не го говорат течно или целосно не го разбираат правниот француски јазик. И покрај оваа разноликост, повеќето асистенти и околу 30% од персоналот во СПЕУ генерално, се француски државјани или потекнуваат од држави што зборуваат француски. Асистентите играат клучна улога во развојот на судската пракса и во изготвувањето на сите внатрешни пишани документи на СПЕУ. Оттука, внатрешната јазична опција на СПЕУ може да влијае врз создаденото материјално право.

Соочен со повеќејазичноста на правото на ЕУ, СПЕУ усвои специфична практика на толкување која е добро прилагодена на повеќејазичноста. Иако правното толкување започнува со читање на текстот, а во случајот со повеќејазичното право, на неговите различни јазични верзии, СПЕУ разви во својата судска пракса голем број правила во однос на третманот на различни јазични верзии, инсистирајќи на нивна еднаква основа без оглед на бројот на населението што го користи јазикот, усвојувајќи го ставот дека треба да се даде предност на најјасната верзија. Сепак, она што е најважно е дека СПЕУ даде јасна предност на толкувањето ориентирана кон политиката пред јазичното

толкување. Основа на овој пристап е ставот на СПЕУ дека концептите на Правото на ЕУ имаат автономно значење, затоа, дури и ако се смета дека сите јазични верзии се усогласени, самото толкување сè уште не го завршува толкувачкиот процес. Со оглед на тоа што традиционално позитивистичкиот суд би ги разгледал зборовите на статутот и само ако тие се нејасни, двосмислени или се чини дека се во спротивност со основните вредности на правниот систем, СПЕУ заведе спротивен пристап, нагласувајќи дека секогаш е неопходно да се толкува Правото на ЕУ во светлина на неговата цел и општ контекст, без разлика дали јазикот на одредбата е „јасен“ или „нејасен“. Всушност, со пресудата во случајот *CILFIT*, Судот констатирал дека мора да се има предвид дека законодавството на ЕУ е носено на повеќе јазичи и дека различните јазични верзии се подеднакво автентични. Толкувањето на одредбата на Правото на ЕУ, вклучува споредба на различните јазични верзии. Исто така, мора да се има предвид и тоа дека дури и тогаш кога различните јазични верзии се меѓусебно усогласени, правото на ЕУ употребува терминологија што е својствена само за него. Уште повеќе, мора да се подвлече и тоа дека правните концепти не секогаш имаат подеднакво значење во Правото на ЕУ и во правата на различните држави-членки. Конечно, секоја одредба на Правото на ЕУ би морала да биде сместена во нејзиниот контекст и толкувана во светлината на одредбите на Правото на ЕУ.⁶

4. Повеќејазичноста и постапката по претходно одлучување

Правните правила на ЕУ се формираат во сложениот процес помеѓу изготвување и превод. Од аспект на судското толкување, повеќејазичниот карактер на законодавството на ЕУ е особено важен, имајќи предвид дека сите јазични верзии се сметаат, во согласност со принципот на еднаква автентичност, автоматски еквивалентни и имаат еднаква правна вредност и значење во судското толкување. Во оваа смисла, пресудите на СПЕУ, за правилното толкување на законодавството на ЕУ, се засноваат на овие оригинални преведени правни документи, за кои се претпоставува дека сите јазични верзии го пренесуваат истото значење. Сепак, во најдобрите случаи, правниот превод е само приближна вредност и концептот на целосна еквивалентност не постои. Покрај тоа, јазикот што го користат институциите на ЕУ при изготвувањето на законодавството често нема транспарентност и јасност, што произлегува од начинот на кој е создаден. Оттука, двосмисленоста на текстот ќе произведе проблеми при толкувањето, а судот ќе мора да најде јасно правно значење.

Постапката по претходно одлучување и нејзината писмена постапка, уредена со член 267 од ДФЕУ, започнува со одлука на националниот суд да поднесе барање за претходно одлучување од страна на СПЕУ. Доколку во постапката пред национален суд се појави некое прашање поврзано со Правото на ЕУ, националниот суд може, а ако е од последна инстанца мора за

⁶ Court of Justice of the European Union. Judgment of the Court of 6 October 1982. Srl CILFIT and Lanificio di Gavardo SpA v Ministry of Health. Case 283/81. ECLI:EU:C:1982:335.

таквото прашање да се обрати до СПЕУ, кој додека решава постапката пред националниот суд мирува. Во врска со формата на текстот произведен од националните судови, треба да се забележи дека не постои формално правило за тоа како треба да се напише, бидејќи секој национален правен систем има свои процедурални прашања. Меѓутоа, постои Водич наречен „Препораки до националните судови и трибунали, во врска со започнување на постапката по претходно одлучување“,⁷ кој има необврзувачки упатства, но кои сепак мора внимателно да се следат.

Проблемите може да се појават кога овие насоки не се почитуваат, особено насоките од став 14 од Водичот според кој: „поради консеквентната потреба да се преведе на сите официјални јазици на Европската унија, барањето за прелиминарна одлука треба да биде изготвено едноставно, јасно и токму од страна на судот или трибуналот, избегнувајќи излишни детали“.

Барањето за претходно одлучување нема нужно да се чита во неговата оригинална верзија, туку во неговата преведена верзија. Затоа, националниот суд мора да се залага да се осигура дека пораката се пренесува што е можно поефективно по преводот. Доколку пишувањето ги исполнува тие правила, барањето ќе биде преведено побрзо, подобро и ќе се погрижи да биде правилно разбрано. Понатаму, во истиот став 14 е наведено дека околу 10 страници се доволни за адекватно да се постават правниот и фактичкиот контекст на барањето и основите за упатување до Судот, а во овие случаи, според членот 98 од Деловникот, страните и другите во случајот ќе бидат известени дека одговара на преведена верзија на резимето на тоа барање.

Целта на барањето за покренување на постапката за претходно одлучување е да му се помогне на националниот суд да го реши сопствениот случај, со правилна примена на Правото на ЕУ. Судот ќе биде подобро подготвен да обезбеди значајни упатства доколку разбере во што е проблемот. Националниот суд треба да го информира СПЕУ за правниот и фактичкиот контекст на спорот во главната постапка во врска со толкувањето на Правото на ЕУ за кое бара појаснување.

Понатаму, иако писмените поднесоци, исто така, не подлежат на некој посебен формализам, постои документ наречен „Практични упатства до странките во врска со предметите поднесени пред Судот“,⁸ кој содржи одредби како истите да се презентираат. Писмените поднесоци се подготвуваат на различни јазици и се преведуваат на јазикот на случајот и работниот јазик на Судот и според став 37 „претставуваат основа за проучување на досието од Судот“. При изготвувањето на прелиминарниот извештај, судијата-известител ќе ја заснова својата работа врз она што го доставиле заинтересираните страни

⁷ Court of Justice of the European Union, *Recommendations to the attention of national courts concerning the submission of preliminary ruling proceedings*, OJ C 380/1, 08.11.2019.

⁸ Court of Justice of the European Union, *Practice directions to parties concerning cases brought before the Court*, OJ L 31, 31.01.2014.

во постапката. Оттука, писмените поднесоци треба да бидат едноставни, кратки и јасни со што ќе можат полесно да се преведат и разберат, а со тоа ќе се олесни нивната презентација пред членовите на СПЕУ.

5. Улогата на асистентите и правниците-лингвисти во создавање на судската пракса

Личните асистенти на судиите играат значајна улога во развојот на Правото на ЕУ, имаат правно знаење, го олеснуваат обемот на работа на членовите на СПЕУ и учествуваат во усните и писмените односи меѓу судските кабинети и службата за преведување.

Секој судија/генерален адвокат на Судот има кабинет, составен од три-четири асистенти, кои работат за тој судија/генерален адвокат и не мора да го имаат истото државјанство како судијата/генералниот адвокат со кој работат. Минималниот услов да се биде асистент е да се биде квалификуван правник со познавање на Правото на ЕУ и францускиот јазик. И покрај тоа што не е потребно „совршено“ познавање на францускиот јазик, доколку асистентот не е доволно способен да комуницира на француски јазик, тоа може да ја попречи работата што ја извршува.

Улогата на личните асистенти е да му помогнат на судијата/генералниот адвокат во пишувањето на нацрт-верзиите на сите документи што излегуваат од кабинетите на членовите на СПЕУ. За да го направат тоа, тие ги спроведуваат потребните правни истражувања, го анализираат релевантното законодавство и судската пракса.

Во постапката по претходно одлучување, кога се доставени писмените забелешки и се преведени на работниот јазик на судот и јазикот на случајот, тие се испраќаат до судијата-известител и до генералниот адвокат. Во оваа фаза од процесот, личните асистенти го изготвуваат прелиминарниот извештај, но и мислењето на генералниот адвокат, во соработка со судиите-известители и/или генералниот адвокат. Откако ќе се изнесе мислењето на генералниот адвокат, ќе биде испратено до судијата-известител, кој заедно со асистентите ја изготвува нацрт-пресудата, а по разгледување, и конечната пресуда, сите на француски јазик. Сите овие документи се изготвени од личните асистенти на француски јазик, иако, за повеќето од нив, тој јазик не им е мајчин јазик, за разлика од мислењата на генералните адвокати кои се изготвуваат на нивниот мајчин јазик или на некој од работните јазици на судот.

Стилот на изработка зависи од видот на документот за кој станува збор. Судиите и личните асистенти се ограничени од колегијалната природа и строгиот стил на пресудите. Тие треба да го набљудуваат стилот и јазикот на претходните пресуди. Спротивно, изготвувањето на мислењата на Генералните адвокати е значително полиберално и наликува на академски документ каде може да се прочитаат прегледи за одлуките на националните судови, упатувања

на националното законодавство на државите-членки и академски публикации. Бидејќи мислењата се резултат само на една личност, за разлика од пресудите во кои одлучувањето зависи од консензусот, и се изготвени на јазик кој, доколку не е мајчиниот јазик на Генералниот адвокат, туку е јазик по негов избор, го прави мислењето да биде подостапно. Оттука, личните асистенти вообичаено го имаат истиот мајчин јазик како и Генералниот адвокат со кој работат. Како последица, мислењата се изготвени појасно и поразбирливо, а имаат и важна комуникативна функција: тие го олеснуваат дискурсот меѓу правната заедница (национални судови, адвокати, теоретичари и практичари) и СПЕУ и обратно.

Најголемиот оддел на судот е преведувачката служба, со 23 јазични единици, 616 правници-лингвисти, 24 потенцијални јазици на случајот, 552 можни јазични комбинации и над 1.300.000 страници превод што се произведуваат годишно.⁹ Со оглед на важноста на самата природа на судската работа на СПЕУ, иако изразено на 24 официјални јазици, Судот вработува само правници-лингвисти кои имаат двоен професионален идентитет. Според член 42 од Деловникот за работа „судот ќе формира преведувачка служба составена од експерти со соодветна правна обука и темелно познавање на неколку официјални јазици на судот“.

Судот го довери преводот на својата судска пракса на правници-лингвисти, кои не се професионални преведувачи специјализирани за правни текстови, туку правници кои го вршат актот на преведувањето. Ова го разликува СПЕУ од другите институции на ЕУ, каде што правните текстови се преведуваат од преведувачи под надзор на правни ревизори или правници-лингвисти. Оваа меѓуинституционална разлика може да се објасни со фактот дека примарното и секундарното право е со отворена конзистентност и е предмет фокусиран на политика, а не на јазично толкување. Оттука, бидејќи јазичниот слој има само површен карактер, а неговата функција е само да ги навести актуелните, основни размислувања за политиката, неговиот законски прецизен превод не е од огромно значење – може да го вршат преведувачи, а не нужно правници.

Ситуацијата е поинаква во однос на судската практика на СПЕУ, која претставува извор на правото во државите-членки како обврзувачки преседан. Оттука, нема простор за опширно судско донесување закони на ниво на следење на преседанот на СПЕУ, бидејќи на националните судии им останува само обврската да го применуваат правото во согласност со толкувањето на судот. За да се обезбеди оваа цел, правниците-лингвисти се регрутираат на отворени конкурси од лица со правно образование, со диплома добиена во државата-членка на јазикот на кој ќе преведуваат.

СПЕУ нема имплементирано никакви форми на автоматизирано, механичко преведување, оставајќи го изборот на терминологијата и стилот на правниците-лингвисти. Преведувачката активност на правникот-лингвист може да се

⁹ Court of Justice of the European Union, *Annual Report on the Judicial Activity 2021*, <https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2022-05/qd-aq-22-001-en-n.pdf>.

описе како постојана непрестајна трансакција меѓу СПЕУ и националното право. Задачата е деликатна и напорна: интелектуално, правно, лингвистички и етички. Не само што ја надминува компетентноста на кој било преведувач специјализиран за правни прашања, туку и секој повеќејазичен правник не би бил способен да го постигне тоа. Само висококвалификуван правник-лингвист на СПЕУ, кој комбинира темелно познавање на правото на ЕУ и националното право може да се стреми кон негово остварување.

Во постапката по претходно одлучување, правниците-лингвисти се одговорни за преводот на сите писмени документи: барања за прелиминарна одлука, писмени забелешки, пријави за интервенирање од трети страни, известување за прашањата упатени за претходно одлучување во Службениот весник на ЕУ, извештаи од судијата-известител, мислењето на Генералниот адвокат, пресудата и соопштение за јавноста со резимето на пресудата. Последната работа на судиите и генералите адвокати ќе се потпира на овие преводи.

Потребата за превод претставува неколку проблеми. Прво, ја ограничува должината на документите што треба да се изготват бидејќи во спротивно времето потрошено за превод би било поголемо. И покрај тоа, пресудата веќе постои шест недели пред преводот, а истата треба да се преведе на сите јазици и во исто време. Датумот на пресудата е датумот на преводот, а не на одлуката. Второ, правниците-лингвисти се занимаваат со сите класични преведувачки проблеми како што се двосмисленост, превод на „непреводливи“ правни концепти, итн. Како лингвисти, тие мора да ја прифатат потребата за приближување на преводот. Одлуката на СПЕУ, откако ќе биде изготвена, со сите слабости што може да ги има, особено поради тајноста на размислувањата и колегијалната природа на одлуките, допрва треба да се преведе. Правникот-лингвист ќе мора да ја одржи правната изјава што судот сакал да ја даде, преведувајќи ја на друг јазик со свои особености, особено, со правни концепти својствени за односниот национален правен систем, задржувајќи ги оние што се карактеристични за францускиот јазик како јазик на судот.

Процесот на преведена изработка на судската пракса на СПЕУ е доста сложен, но е неопходен за работењето и комуникацијата, како за судската пракса, така и за примена на принципот на повеќејазичност. Крајните корисници на судската практика на СПЕУ се националните правни заедници на државите-членки на ЕУ (судии и правници, теоретичари и практичари). Дали пресудите на СПЕУ се всушност ефективни, зависи од нивната убедлива сила *vis-à-vis* овие корисници.

6. Влијанието на јазикот во изготвувањето на пресудата

Сите пресуди на СПЕУ се уникатно изготвени на француски, што го прави стандардизирањето на терминологијата релативно лесно, и во оригиналниот

текст, како што е усвоен од судиите, како и на кој било од официјалните јазици на превод, бидејќи само француската верзија е оригиналната верзија на пресудата, а сите други се преводи.

СПЕУ изгледа прилично загрижен за јазичната еднообразност – неопходна за постепено градење на конзистентно/кохерентно тело на судска пракса и унија заснована на владеење на правото – и, за таа цел, тој исто така смета на важната техничка улога од страна на лекторите, кои се одговорни за јазичното испитување на пресудите во неговата француска верзија.

Оние кои зборуваат на француски мајчин јазик се одговорни за испитување на француските верзии со цел да се обезбеди конзистентност на стилот и терминологијата, корекција на цитатите и јасност во изработката. Овој преглед се одвива во две фази: прво, пред да биде упатена до членовите на СПЕУ, нацрт-пресудата, подготвена на француски од страна на судијата-известител заедно со неговите асистенти, се испраќа до лекторите кои го извршуваат првото уредување; и второ, по расправата, конечната пресуда, изработена на француски јазик, повторно се подложува на читање од страна на лекторите. И покрај тоа што е суштински стилски, овој преглед може да има значителни последици и да открие недоследности во врска со суштинската содржина на одлуката, со што се меша во правното образложение на судот.

Најочигледен аспект на влијанието на јазичната димензија на одлуките на СПЕУ е во концизното правно образложение на судот, со непроменлива структура и засновано на претходни одлуки. Тоа правно расудување има тенденција да репродуцира цели параграфи од претходните одлуки на судот, понекогаш препишувајќи ги дословно, без контекстуализација или цитирање. Директна последица на повеќејазичноста, потребата од стандардизиран текст за превод, постигнувањето компомис во носењето на одлуките и нивното изготвување главно ја прават оние на кои францускиот јазик не им е мајчин јазик.

Во повеќејазичните правни системи во кои судските одлуки често се изготвуваат од оние кои не работат на својот мајчин јазик, како што е случајот со повеќето од правните асистенти во СПЕУ, неизбежно ќе има тенденција да се репродуцира токму истиот јазик што се користел во претходните пресуди бидејќи таквите однапред воспоставени формули веќе биле прегледани од лектори. Правните асистенти се чувствуваат обврзани во однос на стилот на документите што треба да се изготват и фразите што треба да се користат, а се познати и по тоа што водат поимници со важни или почесто користени концепти за да се забрза процесот на изработка.

Честото цитирање на претходните одлуки на судот се подеднакво обврзувачки за правниците-лингвисти кои, за време на процесот на преведување, исто така треба да се погрижат да се користат истите, веќе претходно користени, изрази. Ефектот од ова повторување е зајакнувањето на нормативната вредност

на судската пракса на СПЕУ, бидејќи таквата повторена употреба на истите термини и изрази доведе до развој на основни правни концепти на Правото на ЕУ.

Изборот на францускиот јазик како работен јазик на судот промовирал постојана зависност од судскиот француски стил, карактеризиран како безличен, формалистички и колегијален. Оттука, првите пресуди на судот личат на копии од пресудите на највисоките француски судови. Можно е стилот на пресудата на судот да е под влијание на јазикот на кој тие се изготвени. Сепак, од своето создавање, судот е изложен на различни култури и правни/судски стилови. И покрај тоа, постојат и денес остатоци од ваквото влијание. Правното образложение на СПЕУ е апстрактно и дедуктивно, и покрај значителниот развој низ годините, пресудите остануваат релативно концизни и генерално следат воспоставен образец. Во постапката по претходно одлучување, конечната одлука донесена од Судот честопати се објавува наместо да се дискутира во голема длабочина.

Пресудите сè уште се колегијални, што предизвикува проблеми во повеќејазичната работна средина. Бидејќи пресудите на СПЕУ се усвојуваат со компромис, истите понекогаш може да не се доволно јасни, бидејќи тие се резултат на отстапки, напредок и назадување. Во обид да се постигне компромис, може да се појават празнини во образложението на судот. Сложените прашања во поглед на Правото на ЕУ судиите ги разработуваат само на француски јазик, токму поради потребата од постигнување на консензус. Потребата да се преговара за сложени правни прашања, за повеќето на странски јазик, е една од причините зошто пресудите на СПЕУ се доста кратки и формалистички, со мал простор да се вклучат долги објаснувања за правното образложение зад одлуката.

Покрај тоа, расправите во СПЕУ се тајни, што значи во носењето на пресудата учествуваат само судиите, без присуство на Генералните адвокати, правните асистенти, правниците-лингвисти, и толкувачи. Бидејќи правните асистенти и правниците-лингвисти не се присутни при усвојувањето на одлуката од страна на судиите, а со самото тоа немаат ни пристап до правното образложение зад судската одлука, тие мора да го задржат францускиот јазик на одлуката двосмислен. Со тоа, се зајакнува краткоста, безличноста и употребата на однапред утврдени формули.

Заклучок

Во повеќејазична институција како што е СПЕУ, правото и јазикот се сè повеќе присутни. Повеќејазичноста создава големи предизвици во правното толкување и правниот превод. Јазичната анализа на текстот е само почеток на процесот на толкување, додека влијанието на судската пракса на СПЕУ зависи од неговото разбирање и прифаќање од страна на националните судии и

правници. Јазичната димензија на СПЕУ е веројатно онаа што најмногу влијаело на неговата судска практика и, како последица на тоа, на Правото на ЕУ.

За создавањето, толкувањето и примената на судската пракса на 24 официјални јазици, Судот има потреба од превод. Меѓутоа, улогата на преводот во СПЕУ оди подалеку од едноставното преведување на француската верзија како јазик на кој се изготвуваат сите судски списи на другите официјални јазици; таа е вградена во процесот на изготвување, расудување и донесување одлуки. Ова се заснова на повеќе слоеви на превод, од обработката на документите неопходни за извршување на неговата судска функција, до филтрирање на различни култури и правно расудување на оние кои се вклучени во процесот.

Во контекст на Правото на ЕУ, главната цел на правниот превод на пресудите е да се создадат паралелни текстови кои ќе бидат еднообразно толкувани и применувани од судовите. Сепак, секој вид на превод, вклучувајќи го и правниот превод, вклучува приближување, но и непрецизност, што создава импликации за судската пракса на СПЕУ. Всушност, целокупното Право на ЕУ функционира преку приближување кое не може да се избегне помеѓу различните јазични верзии на пресудите на СПЕУ и другите правни инструменти на ЕУ. Прашањето кое се наметнува е дали ова приближување, потребно за повеќејазичната судска пракса, дава задоволителна и недвосмислена судска пракса која е способна да создаде правни изјави со ист правен ефект во сите држави-членки и со тоа обезбедува еднообразна примена на Правото на ЕУ.

Може да се тврди дека ова приближување може да доведе до несовапаѓања помеѓу јазичните верзии на судските одлуки на СПЕУ и, на тој начин, да ја загрози еднообразната примена на Правото на ЕУ. Сепак, повеќејазичноста, францускиот работен јазик на судот и изготвувањето од страна на правните асистенти, резултираат со создавање на единствена група на судска пракса, која се карактеризира со прекумерна употреба на однапред утврдени фрази и упатувања на претходните одлуки, кои од друга страна се обврзувачки за правникот-лингвист кој го обезбедува преводот. Сето ова, придонесува за обезбедување единствена примена на Правото на ЕУ.

Честото користење на правните термини на ЕУ од страна на СПЕУ во неговите одлуки, исто така, може да помогне во повеќе еднообразно толкување и примена на Правото на ЕУ во државите-членки. Штом СПЕУ ќе го утврди значењето на правниот термин, тој станува обврзувачки и националните судови мора да го користат секогаш кога е неопходно да применат правно правило од Правото на ЕУ во одреден случај.

Комуникацијата е централно прашање за тоа како постепено да се создаде единствен правен систем на ЕУ. Но, комуникацијата бара јасност. СПЕУ мора да настојува да го подобри недостатокот на јасност и нејасност во неговите судски изјави. Во овој аспект, мислењата на генералните адвокати играат клучна улога.

Литература

1. Charter of Fundamental Rights of the European Union, OJ C 325, 26.10.2012.
2. Consolidated versions of the Treaty on European Union and the Treaty on the Functioning of the European Union, OJ C 202, 07.06.2016.
3. Council Regulation (EEC) No 1/58 determining the languages to be used by the European Economic Community, OJ P 017, 06.10.1958.
4. Court of Justice of the European Union, *Annual Report on the Judicial Activity 2021*, <https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2022-05/qd-aq-22-001-en-n.pdf>
5. Court of Justice of the European Union, *Practice directions to parties concerning cases brought before the Court*, OJ L 31, 31.01.2014.
6. Court of Justice of the European Union, *Recommendations to the attention of national courts concerning the submission of preliminary ruling proceedings*, OJ C 380/1, 08.11.2019.
7. Court of Justice of the European Union, *Rules of Procedure of the Court of Justice*, OJ L 265, 29.09.2012.
8. Court of Justice of the European Union. Judgment of the Court of 6 October 1982. Srl CILFIT and Lanificio di Gavardo SpA v Ministry of Health. Case 283/81. ECLI:EU:C:1982:335.

